

Eltűnt idő nyomában

Tényfeltáró bejárás Ópusztaszeren

Marcel Proust a XX. század egyik legnagyobb írójának regénycíme ötlött fel bennem, amikor idén tavasz közepén az Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékparkba készülődtem. Kísérőimmel Dr. Göbölös Antallal és Szabó Tibor József igazgatóval együtt felkerestük azokat a különleges, már-már hungaricumnak is tekinthető erdészeti emlékhelyeket és kiállításokat, melyeket még 1977-től kezdve az erdészeti ágazat oly sok energiával és nem kevesebb anyagi ráfordítással hozott létre az emlékpark területén.

Elbagyatott jurták Ópusztaszeren

A francia író a múlt században a regény műfaját újította meg sajátos irodalmi szemléletével, amellyel az emlékei révén kutatta az eltűnőben lévő, múltba vesző egykori valóságot. Hasonló érzésekkel vágtunk neki az Ópusztaszer felé vivő útnak, ahova nem bejelentés nélkül, nem szimpla látogatóként érkezünk. Kertész Péter az Emlékpark ügyvezető igazgatója már várt minket. S hogy az előzetes érzéseink beigazolódtak, azt az egykori Kiskunsági Erdészház mára Pusztaszer néven funkciójában is átalakuló, átformálódó épülete előtt konstatáltuk. De ne vágjunk az események elé! A fiatalabb generációk kedvéért tekintsünk vissza a múltba miként született meg a magyar erdészet egyik országosan ismert és elismert bemutatkozó helyszínére. Ebben a történelmi kalauzolásban pedig keresve sem lehet jobb vezetőnk, mint Dr. Göbölös Antal az egykori Állami Erdészeti Szolgálat Kecskeméti Igazgatóságának volt igazgatója.

Az erdészek 1977-ben tették be először a lábukat az 53 hektáros területre, mely 1967-től „Árpád emlékpark” néven, a tervszalonon már létezett. Az első feladat a közjóléti szakmai szempontokat figyelembe vevő fásítási terv elkészítése volt. 1978-ban azonban szakszerűtlen tereprendezést hajtottak végre a területen. A már elkészült fásítási tervet emiatt alapvetően át kellett dolgozni. Jó magam 1978-ban jártam itt először, amikor a szegedi tanya helyéről kellett az akáctuskókat szó szerint „kisimogatni”. Ugyanis 1970-től jelentős régészeti

ásatások folytak Ópusztaszeren. Az ásásokat vezető régész professzorral, Dr. Trogmayer Ottóval, a szegedi Móra Ferenc Múzeum igazgatójával ekkor alakult ki a jó szakmai kapcsolat. A következő évben neveztek ki a Kecskeméti Erdőfelügyelőség vezetői posztjára. Inentől datálódik a folyamatos és mélyebb szakmai kapcsolatom az emlékparkkal. A 37 hektáros erdőtelepítési program során az erdőnevelés munkálatait a Délalföldi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság Kisteleki Erdészete kivitelezte hosszú éveken keresztül. A munka irányítását korai haláláig Tobak Ferenc, majd utána Sere Ferenc erdőmérnökök végezték. A szakszerű és gondos erdőnevelési munkák eredményeképpen változatos fa- és cserjefajú, jó térszerkezetű parkerdő jött létre. Az Emlékpark ennek köszönhetően erdészeti üzemtervvel rendelkező bejegyzett erdőgazdálkodó lett. Az erdészeti ágazat által támogatott, létrehozott parkerdő és a kapcsolódó zöldfelületi rendszer azonban mára igen elhanyagolt állapotba került.

Az ópusztaszeri park ad helyet a nemzetközileg is számon tartott Feszty-körképnek, a középkori kolostorromoknak, a milicentenárium Árpád-emlékműnek és a számos népi építészeti és régi életmódot bemutató skanzen épületeinek. Ebbe a kiállítási szerkezetbe épülnek bele a számos erdészeti szervezet anyagi és szellemi erőfeszítéseiből megszületett erdészeti vonatkozású létesítmények. Ide tartozott a

Kiskunsági Erdészház, az ún. Jurtatábor az Erdő és Ember kiállítással és a vele szerves egységet képező Erdők Temploma, illetve a Tiszai Fafeldolgozás Emlékhelye.

Dr. Göbölös Antal kezdeményezésére és szervezése mellett, az Erdészeti Hivatal és a Kecskeméti Erdőfelügyelőség támogatásával 1985-86-ban, Szabó János erdőmérnök tervei alapján, korhű bontásanyagok reprodukciójából épült fel az eredetileg Imrehegyen található Kiskunsági Erdészház. Újszerű kezdeményezés volt akkoriban, hogy a 75 m²-es alapterületen közös erdészeti és természetvédelmi kiállítást hoztak létre, mely Csongrád megye legnagyobb tájvédelmi körzetének – a Pusztaszerinek – az élővilágát mutatta be. Az erdészház közelében 1986-ban Mészöly Győző erdőmérnök tervei alapján, mives erdei tanterem is épült szabadtéri foglalkozások helyszínéül.

A Tiszai Fafeldolgozás Emlékhelye a Máramarosból rönktutajokon érkező kőszállítás sok évszázados múltjának és a vízi úton a Kárpátokból, Erdélyből érkezett értékes fenyő faanyag feldolgozásának kívánt méltó bemutatóhelye lenni. Az emlékhely terveit 1987-ben Szentiványi Imre erdőmérnök készítette, kivitelezését a Kecskeméti Erdőfelügyelőség támogatta.

Az erdészeti emlékhelyek és vele a park egyik legnépszerűbb kiállítási látványossága a Jurtatábor volt. Ez is jó példája annak, hogy a nemzeti emlékpark fejlesztését az erdészek szívügyük-

Balról jobbra: Kertész Péter ügyvezető, Szabó Tibor József igazgató és Dr. Göbölös Antal

nek tekintették. 1991-ben Barátossy Gábor az FVM Erdészeti Hivatal akkori elnökhelyettese és Göbölös Antal javaslatot tett Trogmayer Ottónak, egy Erdő és Ember kiállítás felépítésére. Gondos pályázat után Csete György építőművész tervei szerint ősmagyar jurttákat stilizáló, fából készült építmények születtek. Ezekben helyezték el a sok energiával és példás összefogással összegyűjtött erdészeti kiállítás installációit. A legnagyobb jurttacsoportból az Erdők Temploma szakrális emlékhely formálódott ki. De méltán vált híressé az ún. Bütüház is, ahol egy a Sziklás-hegységből származó hegyi mamutfenyő több mint nyolc tonnás és 1800 éves törzsrongját helyezték el. Az évgyűrájzolon a magyar történelem 1956-ig terjedő nagy sorsfordulói követhetőek végig. A korong körüli tárolókban pedig makettek mutatják be e jeles évszámok eseményeit.

És mi a ma realitása az eltelt több mint negyedszázad alatt felhalmozott erdészeti fejlesztések, beruházások sorában? Mi lett mind azzal a sok energiával, idővel, munkával, anyagi ráfordítással, amit a szakma a nemzeti emlékpark méltó megvalósulásába befektetett?

Erdész szemmel nézve elkésérítő a valósága. Önmagában az még érthető, ha egy húsz éves kiállítást egy más koncepció mentén gondolkodó vezetés nem tart alkalmasnak arra, hogy tovább dolgozzon vele és meg kívánja szüntetni. Az azonban már nem mindegy, hogy ezt hogyan teszi meg! Megkeresve, egyeztetve, együttműködve az egykori rendezőkkel, létrehozókkal, donátorokkal vagy mindezt mellőzve egysze-

rűen szétszedi az egészet.

Nagyjából ez történt 2011 elején, amikor a jurttákból kipakolták az Erdő és Ember kiállítás erdészeti anyagának nagy részét. A 48 talajszelvényből álló páratlan talajgenetikai kiállítást még sikerült Budakeszire menteni. Az erdészeti anyag többi részét a Móra Múzeum pincéjébe szállították.

A korábban a kiállításnak helyet adó jurtták nagy része üresen áll. Pedig Kertész Péter, az üzemeltető ÖNTE Nonprofit Kft. nem régen kinevezett

ra, hogy az erdészeti ágazatnak milyen és mekkora múltja van a park területén.

Gaskó Bélával, a Móra Múzeum egykori osztályvezetőjével már felvettük a kapcsolatot, aki már felállított egy koncepciót az új erdésztházról. Mindenképpen szeretnénk, ha az erdészet megjelenne a park területén. Ez egy hosszabb távú koncepció része lehet, de uniós forrásokat kell találnunk hozzá. A Csete jurttákat is rendbe kell szedni. Ezen kívül a parkerdőt szeretnénk erdészeti szakember alkalmazásával jobb állapotba hozni. Ehhez is szeretnénk a szakma segítségét kérni, és ezáltal a korábbi erdészeti kapcsolatokat helyreállítani. Pályázati forrásokat kell szereznünk. Apró, kis léptékű beruházásokkal tudunk előrejutni.

A már és még meglévő értékek mentése és újra feltárása sok esetben a mostani fejlesztések alapjait is képezhetné, csak a szándék és a gondolat kell hozzá, minimális pénzügyi befektetés mel-

Sorsukra bagyott kiállítás-installációk

ügyvezető igazgatója szerint még mindig jönnek német vendégek a Parkba a jurtták miatt, melyek európai építészeti értékek hírében állnak. Míg állnak!

A tisztai fafeldolgozás bemutatóhelye és környezete sincs jobb állapotban. A mesterséges tó feltöltődőben, a fából készült kiállítási tárgyak elhanyagoltak, pusztulnak. A Kiskunsági Erdésztház helyén HUSK projekt keretében Pusztai Ház születik. Az egykori erdei foglalkoztatásban pedig a régi kiállítás szomorú mementói. Öröm az örömben, hogy a nyár folyamán a DALERD Zrt. segítségével az Erdő és Ember kiállítási anyagának maradékát Gyula Városerdőre szállították és ott tárolják.

Az emlékpark vezetését újonnan átvevő Kertész Péter elmondása szerint az iratok rendezésekor derült ki számá-

lett. Hogy a park és egyben az erdészeti értékeket mentő tervekben a jövőben mi valósul meg, azt nem láthatjuk előre. Talán egy jövődöbéli tényfeltáró bejárás cikkanyagában majd beszámolhatunk a fejleményekről. Az azonban biztos, hogy az erdészek – minden múltbéli méltánytalanság ellenére – megtették a kezdőlépéseket. A többi már nem csak rajtunk múlik.

Szöveg és kép: **Nagy László**

Helyreigazítás

Az Erdészeti Lapok 2013. 07-08. számának 240. oldalán szereplő szövegben helyesen, az Év Erdésze verseny 2. helyeztjének díját a Grube Kft. ajánlotta fel.